

Dr. Jekyll en mr. Hyde bij Hagemeyer?

In 'de Accountant' van oktober 2004 legde Erik Mouthaan uit hoe hij bij Hagemeyer zijn rollen als internal audit en group controller combineert. Marjo van Ool frons de wenkbrauwen.

MARJO VAN OOL*

Alleen een volkomen gespleten persoonlijkheid zou in staat zijn de door Eric Mouthaan in 'de Accountant' van oktober 2004 beschreven rollen van group controller en hoofd internal audit in zich te verenigen zonder in conflict te komen.

Eenzijds is hij als top controller medeverantwoordelijk voor een passende opzet en een permanente handhaving van een systeem van interne beheersmaatregelen. Hij is door de analyses en bedrijfsomspanningen de totaal- en verbandscontroles die op zijn afdeling ongetwijfeld worden uitgevoerd tevens onderdeel van dat systeem van interne beheersmaatregelen.

Anderzijds is hij als hoofd van de interne accountantsdienst verantwoordelijk voor zekerheidverschaffing aan het topmanage-

ment dat binnen de organisatie volgens de doelstellingen van het management een deugdelijk systeem van interne beheersmaatregelen is opgezet, dat ook nog (hopelijk) effectief en efficiënt werkt in de organisatie.

Het lijkt een hele klus deze rollen dusdanig te scheiden dat het uiteindelijke oordeel in zijn rol als interne accountant niet beïnvloed wordt door zijn visie als controller. Dat geldt al helemaal keihard als ook de medewerkers van zijn afdeling geen duidelijke scheiding kennen tussen beide functies. Ondanks zijn stellige bewering van het tegendeel voldoet de combinatie van taken absoluut niet aan de internationaal geldende uitgangspunten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid, zoals vastgelegd in de

'Ondanks Mouthaans stellige bewering van het tegendeel voldoet de combinatie van taken absoluut niet aan de internationaal geldende uitgangspunten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid.'

wereldwijd toegepaste International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing en met name Standaard 1100 (zie http://www.theiia.org/iiaindex.cfm?doc_id=124).

Het artikel vermeldt niet of de externe accountant gebruikmaakt van de door de IAD van Hagemeyer uitgevoerde werkzaamheden. Als dat zo zou zijn, dan levert dat nog een extra reden voor gefronste wenkbrauwen. Is dat niet het geval, dan kunnen grote vraagtekens worden geplaatst bij de door Mouthaan gemelde

Reactie Erik Mouthaan*: 'Geen conflicterend belang'

Ik begrijp de reactie van het INTAC-bestuur, en denk dat deze deels is ingegeven door een gebrek aan kennis van het raamwerk waarbinnen internal audit bij Hagemeyer opereert. Hoewel ik hierover graag later nog eens wat uitgebreider van gedachte zou willen wisselen, toch een korte reactie.

Het INTAC-bestuur heeft de strekking van het artikel kennelijk niet begrepen: natuurlijk wordt mijn oordeel als interne accountant beïnvloed door mijn visie als controller! Ik heb echter ook aangegeven waarom ik vind dat die combinatie beide rollen sterker maakt. Juist als intern accountant zou zij zich moeten afvragen wat het gevolg zou kunnen zijn van deze functievermenging.

De belangrijkste vraag is natuurlijk: hoe staat het met de betrouwbaarheid van de financiële verantwoording door Hagemeyer? Wel, hier is geen sprake van een conflicterend belang. Immers, mijn oordeel als interne accountant speelt hier feitelijk geen rol. De externe accountant steunt bij de controle van de jaarrekening namelijk niet op de werkzaamheden van internal audit. Voor hem is internal audit primair een belangrijk onderdeel van het internal control system. Ik heb dus alleen in mijn rol als group controller directe invloed op de jaarrekening en de controle daarvan. Bovendien zijn de corporate internal auditors uiteraard volstrekt onafhankelijk ten opzichte van de werkmaatschappijen, en zijn de internal audits op de hoofdkaantoorfuncties uitbesteed, ook wat betreft de controlling- en internal

audit-functie. Het is dan ook volslagen ongepast, zelfs onzinnig, om ook maar te suggereren dat de jaarrekening van Hagemeyer minder betrouwbaar zou zijn als gevolg van de combinatie van mijn functies.

De andere vraag is: hoe staat het met het oordeel over de opzet en werking van het internal control system? Ook hier kan geen sprake zijn van een conflicterend belang. Immers, zowel als group controller als interne accountant heb ik belang bij het signaleren van tekortkomingen in de opzet en werking van het internal control system. Waarbij ook hier de kanttekening dat mijn eigen afdeling wordt gecontroleerd door de externe accountant, in het kader van de jaarrekeningcontrole, alsmede door externe 'internal auditors' als het gaat om de opzet en werking van de controls.

Verder lijkt het INTAC-bestuur lichtelijk paranoïde wat betreft de omschrijving van mijn functie in het ledenbestand. De benaming 'group controller' doet nu eenmaal meer recht aan mijn functie dan die van 'group internal auditor'. Ook in dit kader ben ik een voorstander van duidelijkheid boven perceptie. Wat betreft de genoemde kwaliteitstoetsing: men is nog altijd even welkom als in de jaren dat ik uitsluitend group internal auditor was.

Noot

* Erik Mouthaan is group director Controlling & Internal Audit Hagemeyer NV.

efficiëntievergroting en kostenbesparing. Jules Muis noemde onlangs de internal audit-functie het tweede slot op de deur (het gewone slot wordt gevormd door de control-functie), dat extra zekerheid verschaft aan zowel management als aandeelhouders over de beheersing van de risico's. Juist bij een risicovol bedrijf als Hagemeyer, dat in het afgelopen jaar regelmatig in de

schijnwerpers van de financiële pers stond, zou mogen verwacht dat de kracht en soliditeit van dat extra slot gewaarborgd is en er niet slechts één sleutel is voor alle sloten. Het feit dat Mouthaan zich, sinds hij de dubbelrol op zich nam, in het NIVRA-ledenbestand heeft laten uitschrijven als intern accountant en nu als controller te boek staat, waarmee hij zich aan de verplichting

tot kwaliteitstoetsing onttrekt, betekent dat de discussie over zijn onafhankelijkheid en zijn stelling dat deze slechts dient voor de uiterlijke schijn in ieder geval niet formeel gevoerd zal worden.

Noot

* Marjo van Ool is voorzitter van het overlegorgaan Interne Accountants.

Niet smaller maar breder

NIVRA-Nyenrode spitst het vak bestuurlijke informatievoorziening tegenwoordig toe op de controlerend accountant ('de Accountant' november 2004). Gezien de beroepsvariatie onder RA's zou verbreding beter zijn, vindt Bram Beek.

BRAM BEEK*

Uit het interview met mijn gewaardeerde collega Fred de Koning in het november-nummer blijkt het vak BIV/AO (bestuurlijke informatievoorziening en administratieve organisatie) bij NIVRA-Nyenrode op een goede wijze te innoveren op het terrein van ICT en vakdidactiek.

De geschiedenis herhaalt zich. In 1976 is om die reden in Groningen een afstudeerrichting bestuurlijke informatica (BI) gestart, die later bekend zou staan als bestuurlijke informatiekunde. AO was daar een onderdeel van. In Maastricht (bijvoorbeeld) volgen de studenten accountancy en controlling één of enige modules Informatiemanagement, zoals het vak daar wordt genoemd.

In hetzelfde Maastricht startte in 1984 de nieuwe economische faculteit overigens met het probleemgestuurde onderwijs, later gevolgd door allerlei vormen van *e-learning*. Over onderwijsinnovatie gesproken. De ook in het interview aangehaalde discussie 'breed' of 'smal' wordt nu ook weer gevoerd in de Nederlandse vakliteratuur. Onder het motto 'niet-geschoten is altijd mis' doe ik daar vrolijk aan mee. Dat de nadruk van AO voor de opleiding van de controlerend accountant moet liggen op de betrouwbaarheid van de financiële rapportage - of anders gezegd: de informatiecontrole - zal niemand ontkennen. Kort door

de bocht: dat is een open deur! De accountant heeft in het kader van zijn (natuurlijke) adviesfunctie - zeker bij het midden- en kleinbedrijf - evenwel ook behoefte aan kennis van AO in relatie tot andere vakken, zoals management accounting en control en informatiemanagement. Verder moet hij ook controllers en informatiemanagers kunnen blijven 'verstaan' (contactdeskundigheid).

Dit zijn echter niet de enige argumenten voor een juist bredere aanpak, precies tegengesteld aan wat nu bij NIVRA-Nyenrode gebeurt. Een brede(re) opzet van AO geeft de afgestudeerde vooral ook meer mogelijkheid in zijn loopbaan van functie te veranderen. We leiden geen vak-idioten op. Het Koninklijk NIVRA kent meer controllers en dergelijke dan controlerend accountants. En controllers behoeven sowieso een bredere opleiding in AO en aanverwante vakken.

Bekend is voorts dat managers die verantwoordelijk zijn voor het handhaven/verbeteren van de flexibiliteit van organisaties - toch zeker ook bereikbare functies voor RA's - een scala aan kennisgebieden en vaardigheden moeten beheersen. Een brede, bedrijfskundige opleiding dus. Vooral een universitaire opleiding moet toekomstgericht zijn en zoveel mogelijk toekomstvast. Zonder te veel te letten op

de waan van de dag, zoals hypes van consultants.

Een vak als kennismangement bijvoorbeeld zou, gerelateerd aan organisatiekunde, al enige jaren in de opleidingen van accountants en controllers moeten voorkomen. Niet dus ...

In een bredere master-opleiding - waarin mijns inziens ook gedragswetenschappen zouden moeten zijn geprogrammeerd - kunnen accountants, controllers en wellicht ook informatiemanagers gezamenlijk worden opgeleid in AO en aanverwante vakken. Daarna volgt in een relatief korte executive postmasters-opleiding een verdieping in enige voor de functie uitoefening noodzakelijke vakken. De postmasters-opleidingen voor accountants en controllers kunnen overigens nog verder worden geïntegreerd.

Het wordt de hoogste tijd dat universiteiten - en dan uiteraard zoals in Maastricht met Engelstalige opleidingen - deze programma's gezamenlijk gestalte gaan geven. Een gezamenlijke aanpak is kostenbesparend en maakt voor de student een switch binnen ons land beter mogelijk.

Daarna kan een verdere internationale samenwerking inhoud en vorm worden gegeven. In de universitaire opleiding dient daarbij ook het onderzoek voldoende aandacht te krijgen. Daartoe dienen de docenten niet alleen gepromoveerd te zijn en in internationale toptijdschriften te publiceren, maar ook (bijna) fulltime aan de universiteit te werken. Ook dat is in Maastricht aardig gelukt, na ruim tien jaar investeren.

Noot

* Bram Beek is emeritus hoogleraar AO aan de Universiteit Maastricht.

'We leiden geen vakidioten op.'

De accountantsstudie als strandvakantie

Ondanks hun eigen betrokkenheid betwisten kantoren en stagebestuur stelselmatig negatieve onderzoeksuitkomsten over praktijkstage en werk-studiebelasting. Nadenken over oplossingen, zoals NIVRA-Nyenrode doet, zou beter zijn.

HOMME IDZERDA EN FRANK STUYT*

De wereld van de accountant is de afgelopen decennia sterk veranderd. Dit geldt ook voor de omstandigheden van accountancystudenten. Voor de Vereniging van Accountancy Studenten (VAS) is dat de afgelopen jaren de aanleiding geweest tot het (laten) doen van twee onderzoeken. Eén naar de ervaringen met de praktijkstage en één naar de ervaringen omtrent de werk-studiebelasting. De uitkomsten zijn besproken met de desbetreffende partijen. De reacties waren veelal gelijk: ondanks een vroege betrokkenheid bij het onderzoek worden de uitkomsten niet erkend. In samenwerking met het stagebestuur heeft de VAS een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen omtrent de praktijkstage. Het stagebestuur was betrokken bij de opzet van de vragenlijst en heeft zorg gedragen voor de a-selectie steekproef van stagiairs. De uitkomst gaf aan dat het bestaan van de stage werd gewaardeerd, maar dat invulling als ballast en verre van leerzaam werd ervaren. Het stagebestuur deed dit af als gezeur van studenten. Daarmee werd de opzet van het onderzoek en dus de uitkomst betwist, ondanks de eigen betrokkenheid. Kortgeleden heeft de VAS in samenwerking met NIVRA-Nyenrode, de vier grote en enkele middelgrote kantoren door een onafhankelijk gerenommeerd onderzoeksbureau, een onderzoek laten uitvoeren naar de werk-studiebelasting. De uitkomsten gaven aan dat de combinatie werk en studie als positief, maar zwaar wordt ervaren. Op het privé-leven wordt namelijk een zware wissel getrokken. Bij alle desbetreffende partijen liggen de nodige punten die verbeterd kunnen worden. Door de onderwijsinstelling is hierop overwegend

positief gereageerd en er zijn acties in gang gezet die tegemoet moeten komen aan de gesignaleerde bezwaren. Uit het onderzoek komt naar voren dat studenten van de kantoren meer begrip verwachten voor de aanwezige studiedruk. De voornaamste reactie van de kantoren is dat de materiële ondersteuning wel degelijk aanwezig is. Terwijl het onderzoek aangeeft dat met name iets gedaan zou moeten worden aan niet-materiële ondersteuning. De kantoren zijn unaniem in hun mening: het onderzoek geeft geen goede uitkomsten. In plaats van in te gaan op de uitkomsten en hiervoor oplossingen te bedenken, worden juist de onderzoeken in twijfel getrokken. Onderzoeken die in beide gevallen mede zijn opgezet door die betrokkenen die nu het onderzoek in twijfel trekken. Geven zij hiermee impliciet niet aan dat zij hebben gefaald bij de opzet? De argumenten die naar voren worden gebracht duiden op probleemontkenning. Hiermee komt heel sterk een van de pijnpunten van studenten naar voren: er is geen begrip voor de situatie waarin de student verkeert. In de publicaties van de afgelopen maanden is een terugkerende opmerking dat studenten te veel eisen en zelf de schuldige zijn. De vergelijking met de zwaarte van de studie vroeger komt ook regelmatig terug. Een vergelijking die naar onze mening niet opgaat. De studie tot accountant is inmiddels van wetenschappelijk niveau en de praktijkopleiding heeft zijn intrede gedaan. Daarnaast is het werkveld ingrijpend veranderd en als gevolg van de toegenomen wet- en regelgeving zeker niet lichter geworden. De opleiding is zwaar en vergt veel van het doorzettingsvermogen.

Een klein deel van de studenten zal door het afschuiven van problemen op een ander de eigen verantwoordelijkheid proberen te ontlopen. Het merendeel zal echter gericht zijn op een effectieve combinatie van werk, studie en privé. Van studenten die acht jaar van hun leven opofferen aan hun opleiding kan moeilijk beweerd worden dat dit klaplopers zijn. Bovendien wordt van de student verwacht dat hij in zijn werk kritisch is. Deze kritische insteek ten behoeve van de combinatie werk-studie afdoen als zeuren, doet geen recht aan motivatie van de huidige student. Het lijkt ons beter om de uitkomsten van het onderzoek serieus te nemen en te hanteren als uitgangspunt voor verdere discussies. Ook studenten weten dat niet alles kan, maar het is wel belangrijk om daar constructief over te praten en na te gaan wat wel mogelijk is. NIVRA-Nyenrode pakt de zaken serieus op en is daarmee zeker een voorbeeld geworden voor de kantoren en het stagebestuur.

Noot

Frank Stuyt en Homme Idzerda zijn in het verleden actief geweest in het bestuur van de VAS.

'Kritiek op de combinatie werk-studie afdoen als zeuren, doet geen recht aan de motivatie van de huidige student.'

Duidelijker wetgeving is gewenst

Twee wetsvoorstellen over financiële verslaggeving wachten op Kamerbehandeling. Volgens Peter Sampers zouden een paar aanpassingen de (internationale) transparantie ten goede komen.

PETER SAMPERS*

In het kader van de aanpassing van de wettelijke basis voor financiële verslaggeving in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek wachten twee wetsontwerpen op parlementaire behandeling. Deze voorstellen definiëren onder andere het wettelijke kader voor de verplichte toepassing van IAS door beursfondsen met ingang van 2005. De betrokken beursfondsen hebben hun IAS-openingsbalans per 1 januari 2004 al op moeten maken. Het is wenselijk dat dit soort belangrijke wetgeving in de toekomst tijdig wordt afgerond, ruim voor het moment van feitelijke ingang. Belangrijker nog is dat de Kamer een aantal noodzakelijke verbeteringen aan laat brengen in de wetsontwerpen.

Wetsvoorstel 28220 heeft met name betrekking op het verbieden van de directe afboeking van het eigen vermogen van goodwill en het mogelijk maken van vrijwillige toepassing van IAS voor ondernemingen die niet zijn onderworpen aan de IAS-verordening van de Europese Unie. Wetsvoorstel 29737 bevat drie elementen: de uitvoering van de IAS-verordening van de EU, de aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de zogenaamde *fair-value*-richtlijn van de EU (conform IAS 39), en de bevraging van de externe accountant in de algemene vergadering van aandeelhouders. Waarlijk een veelomvattend pakket.

Ten aanzien van wetsvoorstel 28220 zijn twee opmerkingen te plaatsen. Dat voor beursgenoteerde ondernemingen directe afboeking van het eigen vermogen van goodwill eindelijk verboden wordt, is toe te

juichen. Op dit punt loopt de Nederlandse wetgeving al jaren achter bij de internationale best practice. Het is echter onbegrijpelijk dat de wetgever ervoor kiest activering met systematische afschrijving verplicht te stellen, terwijl IFRS 3 verplicht tot activering gecombineerd met impairment testen en een afschrijvingsverbod voor beursfondsen. Waarom een verschil creëren tussen de verslaggeving door beursfondsen en niet-genoteerde ondernemingen? Het argument van de minister - de complexiteit van de impairment test en de daarmee samenhangende administratieve lasten - is vergezocht en doet geen recht aan de heersende internationale opvattingen op dit punt. Op zijn minst zouden ook niet-beursgenoteerde bedrijven moeten kunnen kiezen voor activering met impairment-testen. Vooral voor zelfstandig rapporterende dochterbedrijven van beursfondsen is dit belangrijk. Die bedrijven moeten ten behoeve van de moedermaatschappij testen op impairment en tevens, als de wet niet wordt aangepast, verplicht goodwill afschrijven, hetgeen tot dubbele administratieve lasten zal leiden.

Wetsvoorstel 29737 vertoont op drie punten ernstige gebreken. Dat de Nederlandse wetgever een aantal in de EU-verordening opgenomen faciliteiten niet overneemt, met name uitstel van de verplichte invoering van IAS tot 2007 voor ondernemingen die alleen ter beurse genoteerde schuldtitels uit hebben staan of als primaire grondslag voor hun jaarrekening andere internationaal aanvaarde verslaggevingsstandaarden hanteren, was al langer duidelijk. Dit is nadelig voor een bepaalde groep in

Nederland gevestigde bedrijven, maar ook voor de reputatie van Nederland als aantrekkelijke vestigingsplaats voor internationaal opererende financierings- en houdstermaatschappijen. Een gemiste kans. Problematischer is dat het wetsvoorstel niet expliciet regelt dat Nederlandse ondernemingen ervoor kunnen kiezen de geconsolideerde jaarrekening volgens IAS op te stellen en de enkelvoudige in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De wetgever houdt vast aan de interpretatie dat de geconsolideerde jaarrekening deel uitmaakt van de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening. In Nederland is dit een algemeen aanvaard uitgangspunt, maar buiten onze landsgrenzen allerm minst. Internationaal wordt de geconsolideerde jaarrekening gezien als een disclosure-document dat als primaire doel heeft te voorzien in de informatiebehoefte van beleggers. De enkelvoudige jaarrekening heeft daarbij veel meer een verantwoordingsfunctie naar aandeelhouders en een rol in het kapitaalbeschermingsrecht. Als de doelstelling van de wetgever is 'gebruik van de geharmoniseerde jaarrekeningvoorschriften door Nederlandse ondernemingen mogelijk te maken' (bladzijde 2, Memorie van Toelichting, Wetsvoorstel 29373) dan verdient het aanbeveling ook op dit punt de internationale regelgeving te volgen en de koppeling tussen de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening los te laten. Een laatste kritiekpunt op dit wetsvoorstel betreft artikel 362, lid 8. Daarin wordt toegestaan dat ondernemingen de jaarrekening opstellen volgens de door de Europese Commissie goedgekeurde IASB-standaarden. Daarmee wordt vrijwillige toepassing beperkt tot standaarden die het zogenaamde endorsement-proces hebben doorlopen. Voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen geeft de Europese Commissie de mogelijkheid definitieve standaarden waarvoor het Europese goedkeuringproces nog niet is afgerond toch toe te passen. Dit is belangrijk in situaties waarin het goedkeuringproces te lang duurt en in situaties waarin internationale vergelijkbaarheid belangrijk is. Dat toepassing van niet-goedgekeurde

'Het is onbegrijpelijk dat de wetgever ervoor kiest activering met systematische afschrijving verplicht te stellen.'

standaarden niet verplicht wordt gesteld is logisch, maar waarom vrijwillige toepassing wordt verboden is onbegrijpelijk. Deze beperking belemmert ondernemingen in de mogelijkheid nieuwe ontwikkelingen tijdig te volgen. Voor beursfondsen kan bovendien het probleem optreden dat in het kader van internationale vergelijkbaarheid en erkenning door buitenlandse beurstoezichthouders, met name de SEC, toepassing van nog niet-goedgekeurde definitieve standaarden wenselijk is, terwijl dit volgens het huidige wetsvoorstel in de

enkelvoudige jaarrekening niet kan. Dat dit transparantie van de verslaggeving niet ten goede komt moge duidelijk zijn. Aanpassing van de huidige wetsvoorstellen zou de kwaliteit en transparantie van de financiële verslaggeving door Nederlandse ondernemingen ten goede komen.

Noot

* Peter Sampers is als vice-president Policies & Directives bij Koninklijke Philips Electronics NV verantwoordelijk voor de door het bedrijf gehanteerde verslaggevingsstandaarden.

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@NIVRA.nl. Maximumlengte achthonderd woorden.

Uitslag webstelling

Het NIVRA moet zich meer dan nu ook gaan bezighouden met RA's die buiten het openbaar beroep werkzaam zijn.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	41	15	7	63
Oneens	15	10	2	27

Het NIVRA is een pluriforme beroepsorganisatie. Behalve in het openbaar beroep werken veel RA's als overheidsaccountant, intern accountant of in het financieel management. Die verscheidenheid moet meer dan nu tot uitdrukking komen in de organisatie en activiteiten van het NIVRA, vindt directeur Gert Smit (zie 'Op de korrel' in het oktober- en novembernummer). Op dit moment zijn de NIVRA-activiteiten ook in de ogen van de buitenwereld sterk gericht op de openbaar accountant.

Hoe denken de webstemmers daarover? Circa tweederde steunt dit idee. Alleen studenten zijn terughoudender, hoewel nog altijd in meerderheid positief. Een mogelijke verklaring is dat studenten bij het kiezen voor de accountancystudie veelal het beroep van (openbaar) accountant voor ogen hebben.

Een meerderheid van de stemmers vindt dus met Gert Smit dat de NIVRA-activiteiten wat 'pluriformer' moeten worden.

"Vanzelfsprekend", reageert iemand kort maar krachtig. Anderen onderbouwen hun stem uitgebreider: "Het NIVRA is krampachtig en beperkt bezig binnen de eigen controlesector, en vergeet daarbij dat vele RA's in het bedrijfsleven werkzaam zijn, die een totaal ander en helderder beeld krijgen van de ontwikkelingen in de financiële wereld." Een ander: "Al jaren blijkt dat een groeiend aantal RA's buiten het beroep werkzaam is, in soms een duidelijk andere rol en soms een aanverwante rol (IAD). De huidige richtlijnen en GBR zijn nog altijd vooral gericht op accountants in het openbare beroep."

De meeste toelichtingen komen echter van stemmers die het oneens met Smit. "De risico's liggen in het openbaar beroep", schrijft iemand, en in andere bewoordingen klinkt die verzuchting vaker. Een uitgesproken kritisch geluid komt van iemand die stelt dat het NIVRA er primair is ten behoeve van accountants die zich bezighouden met de wettelijke controle van jaarrekeningen van ondernemingen van algemeen publiek belang, en dat het NIVRA het daarbij behorende toezicht op de grote accountantskantoren de afgelopen jaren schromelijk heeft verzaakt. "Voor het gros van de accountants is het NIVRA niet meer dan een organisatie die het register voert", schrijft hij of zij. "Maar dat zou ook gedaan kunnen worden door een ambtenaar op het ministerie van economische zaken. (...) Kortom, de bemoeizucht van het NIVRA is overbodig, feitelijk is het hele NIVRA overbodig." Maar zoals gezegd, de meeste stemmers zijn positief over Smits ideeën. Eén stemmer wordt meteen concreet: "De permanente educatie, verplicht voor alle registeraccountants, is nu te veel gericht op accountants werkzaam in het openbare beroep. Het cursusaanbod voor andere registeraccountants is in dit kader vaak niet interessant, behoorlijk duur en toch verplicht."

De zucht van het jaar

Volgens Gert Greveling zal de WTA het vertrouwen in de accountant niet herstellen. Hij bepleit een onorthodoxe oplossing.

GERT GREVELING*

De zucht van het jaar wordt opgetekend uit de mond van Gert Smit, algemeen directeur van ons allen. In het juli/augustusnummer 2004 van 'de Accountant' zegt hij: 'De komende vijf jaar zal blijken of de positie en onafhankelijkheid van accountants daadwerkelijk zijn versterkt. Daarna zal het beroep opnieuw de maat worden genomen (zucht ... alweer en evaluatie)'.

Dat hebben wij echter over onszelf afgevoerd. Als je managementletters schrijft terwijl je geen verstand hebt van management. Als het publiek vindt dat de belangrijkste taak van de accountant het opsporen van fraude is en wij roepen dat we alles doen behalve fraudes opsporen. Verwachtingen overtreffen is niet nodig, maar laten we eens vijf jaar laten zien dat wij voldoen aan de verwachtingen. Kantoren moeten steeds meer geleid worden door niet-professionals. Benoem lieden die leiding kunnen geven naast de gebruikelijke accountant en fiscalist.

Geef hem/haar wel de status van partner. Anders walst alles wat partner is over de grootste talenten heen. 'Weet jij eigenlijk wel wie jouw betaalt' is dodelijk. Ik heb wat lijken gezien ...

Accountant blijf bij je leest, en dat is controleren. Volgens mij zal blijken dat het bestand door de Wet Toezicht Accountantsorganisaties gigantisch wordt uitgedund. Zij die blijven: kijk eens naar de uitspraken van de Raad van Tucht. Die gaan praktisch nooit over controleren. Doe uw werk goed en hoeft u voor uitstapjes. Wat is onze wetgever van plan als wij niet voldoende weerwoord hebben (en dat hebben we niet)? In 2005 moet u een vergunning bij de Autoriteit Financiële Markten aanvragen als u wettelijke controles wilt verrichten. Hebben we onze markt, hebben

we onze klanten gevraagd of zij een wettelijke controle willen? Ik denk dat ik het antwoord wel weet. Een groot aantal grotere bedrijven en instellingen wil zeker weten dat er niet wordt gefraudeerd, en noemt dat accountantscontrole. Maar het begrip wettelijke controle hebben zij niet op hun netvlies.

'Zo'n vergunning vergroot het vertrouwen en onze reputatie', lees ik. Ik denk het niet, want daar zijn mensen voor nodig en geen vergunningen.

Ik stel voor dat we het honderd procent anders gaan doen.

- de Final Four-kantoren benoemen elk zo'n vijftig specialisten, die het wettelijke controleregister bevolken en worden ondersteund door een hoogwaardige vaktechnische afdeling. Zij zijn verantwoordelijk voor alle wettelijke controles in Nederland. Zij worden op declaratiebasis ingeschakeld door alle andere, zich adviseur en niet meer accountant noemende, collega's. Onze kracht zit niet in het woord accountant, maar in het gegeven dat wij het bedrijfsleven met raad en daad bijstaan en dat wordt vertaald in een passende vergoeding.
- Alle regionale vestigingen van de top tien kantoren worden overgedragen aan de plaatselijke leidinggevers. Ze kunnen aansluiting zoeken bij één van de landelijke koepels. Alle leden van de raden van bestuur moeten weer gewoon aan het werk. De stafafdelingen worden opgeheven. De plaatselijke vennoten bemoeien zich weer zelf met het welzijn van personeel en klant. Het gemiddelde uurtarief van de final four-kantoren kan met € 75 omlaag.
- De top vijfduizend-ondernemingen en instellingen nemen allen een CAO, chief

audit officer in dienst. In aanmerking komen alle bevolkers van de kantoren Amsterdam, Rotterdam, den Haag en Utrecht van de top tien-kantoren. De weeffout in het beroep - de allergrootste onduidelijkheid naar derden - dat de accountant wordt betaald door zijn opdrachtgever is daarmee goeddeels achterhaald. Hij is gewoon in dienst en geeft een mededeling bij de jaarrekening. Hij bemoeit zich met het goed functioneren van de AO/IC, zorgt dat de administratie op orde is en dat er tijdig een goede jaarrekening verschijnt. Allemaal activiteiten waar hij voor heeft doorgeleerd.

In 2010 zijn er tienduizenden deskundigen, die ondernemers en andere leidinggevers met raad en daad bijstaan. Er is een aantal specialisten, zoals de forensische accountant (vind ik beter dan 'persoonsgebonden onderzoek') de WC IFRS, de WC GAAP, de WC IASB (WC = wettelijke controle). Concurrentie? Natuurlijk, op basis van menselijke kwaliteiten. Om de zeven jaar wisselen van je raadsman? Helemaal niet. Compliance officer? Exit. Wij waren van elastiek - het is gemakkelijk flexibel te zijn als je geen ruggengraat hebt - inmiddels hebben we last van reumatiek. Meestal een ouderdomskwaaltje. We bestaan al heel erg lang, hebben stormen getrotseerd en zullen ook nu overleven. En de tekenen wijzen erop dat we ons iets aantrekken van onze omgeving: klanten, collega's, medewerkers. Oké: een enkeling zal die AFM'ers nodig hebben om in het gareel te blijven, maar 99,9 procent van ons zijn gewone volwassen mensen van vlees en bloed. Het is sjiek als je dat weet van jezelf, uitgaat van je eigen kracht en reageert als je onheus wordt bejegend. Het wordt tijd dat we dat ook zelf beseffen. We hebben vijf jaar!

Noot

* Gert Greveling was partner van Deloitte en volgt het beroep nu van enige afstand. Deze maand verschijnt zijn boek 'Je blijft lachen met accountants', waarin de elementen uit dit artikel verder worden uitgewerkt.

De top vijfduizend-ondernemingen en instellingen nemen allen een CAO, chief audit officer in dienst.